

Dr. sc. Ratko Brnabić
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

NEKA PITANJA U SVEZI S PRAVNIM USTROJEM NOGOMETNIH KLUBOVA U SR NJEMAČKOJ

UDK: 34 : 796 (430)

Pregledni rad

Primljeno: 15. 08. 2015.

U radu se raspravlja o problematici ustroja nogometnih klubova u SR Njemačkoj uz poredbeni prikaz rješenja koje nudi hrvatski Zakon o športu koji je temeljni propis u svezi s ustrojem nogometnih klubova u našoj zemlji. Središnje pitanje istraživanja su njemačka rješenja za ustroj klubova kojima je predviđeno da, uvijek kada je prednik udruga, klub ustrojen kao društvo kapitala mora dopustiti da spomenuta sportska udruga ima većinu u tom društvu (model 50 % dionica +1 dionica odnosno udjela). U tom smislu valja razmotriti sve prednosti i nedostatke takvog modela te se na kraju daje ocjena koje se pouke mogu izvući iz takvog pristupa pravnog uređenja ustroja klubova. Posebno se u radu obrađuje pitanje podjele (odvajanja) sekcije licenciranih igrača nogometne udruge i stvaranje (osnivanje) sportskog dioničkog društva. Njemački Zakon o preoblikovanju uređuje mogućnost da se ta statusna promjena provede i nad udrugom. Takva rješenja valja usporediti s propisima koji uređuju statusne promjene kod trgovačkih društava. U radu se također raspravlja o gospodarskim okolnostima u kojima posluju naši nogometni klubovi u odnosu na njemačke nogometne klubove.

Ključne riječi: *udruga, preoblikovanje, odvajanje, prijenos imovine, društva kapitala u sportu*

1. UVOD

Profesionalni nogomet je u posljednjim desetljećima predmet ireverzibilnih strukturnih promjena koje su znatno utjecale na ekonomske (gospodarske) odnose na tom području ljudske djelatnosti jer je došlo do porasta dobiti koju sudionici ostvaruju u okviru nogometnog natjecanja. Međutim, u najvećem broju su profesionalni klubovi još uvijek ustrojeni kao sportske udruge kojima bi prvenstvena svrha i cilj trebali biti promicanje i ostvarivanje neekonomskih ciljeva. Stoga smo svjedoci tih suprotnih stremljenja gdje nešto što je proklamirano kao sporedna djelatnost – profesionalizacija pojedinih sekcija kluba ustrojenog kao udruge – postaje dominantan, glavni cilj bavljenja sportom iako bi glavni cilj trebao biti da se sredstvima koje ostvari profesionalni pogon financiraju sve ostale sekcije te da se osigura masovnost bavljenja sportom. Odras tog novijeg razvoja vidljiv je i u činjenici da u profesionalnom sportu više nije bitan jedino sportski cilj, već se kao u bilo kojoj grani gospodarstva očekuje da se ostvaruje dobit.¹ Udrugama nije zabranjeno stjecati dobit, ali postaje dvojbena je li taj pravni

¹ Segna, U., *Bundesligaverine und Börse*, Zeitschrift für Wirtschaftsrecht (ZIP), 1997., str. 1903. Usp. s Lorz, R. u: Stopper, M; Lentze, G., *Handbuch Fußball-Recht Berlin*, 2012., str. 795, rnd.1.

oblik pogodan za ustroj nogometnih klubova koji u svojim zemljama sudjeluju u najvišem nivou natjecanja.

Ekspanzija tržišta čiji je važan proizvod „profesionalni nogomet“ pod veliko pitanje stavlja mogućnost ostvarenja tih idealiziranih ciljeva navedenih u statutima sportskih udruga. Neprestani rast sredstava koja je potrebno izdvojiti za sekcije licenciranih igrača od kojih su najčešće većina profesionalci² neminovno dovodi do toga da se sportske udruge ne mogu osloniti na tijela lokalne uprave i samouprave već moraju pronaći nove izvore financiranja. Uzevši sve te činjenice u obzir, postaje razumljivo zašto sve veći broj profesionalnih nogometnih klubova u SR Njemačkoj koristi mogućnost osnivanja novog pravnog subjekta – društva kapitala u koji prenosi sekciju licenciranih igrača pri čemu je taj novi pravni subjekt zapravo osamostaljen u odnosu na sportsku udrugu iz koje je izvorno proizašao. Taj pravni put otvara brojna pitanja jer njegova provedba zahtijeva uporište u važećim pravnim propisima. S obzirom na okolnost da se u SR Njemačkoj, za razliku od naše zemlje, propisi ne donose olako te se izbjegava pritisak Europske unije za provođenjem svojevrsnog „zakonodavnog stampeda“, bit će zanimljivo istražiti pravni put kojim je krenulo njemačko pravo u tom području, oslanjajući se na već postojeću pravnu infrastrukturu a temeljem uvažavanja statuta Njemačkog nogometnog saveza (u nastavku: *DFB, njem. Deutsche fussball-Bund*).

2. ULOGA NJEMAČKOG NOGOMETNOG SAVEZA U PRAVNOM UREĐENJU USTROJA NOGOMETNIH KLUBOVA

Njemački nogometni savez (DFB) stvorio je pravno-organizacijske pretpostavke za odvajanje sekcije licenciranih igrača na dioničko društvo izmjenama statuta od 24. listopada 1998. god.³ Na taj način omogućeno je da u njemačkoj saveznoj ligi sudjeluju, pored klubova-udruga, i klubovi koji su prema ustroju dionička društva, društva s ograničenom odgovornošću te komanditna društva na dionice.⁴ Štoviše, propisuje se da ako ta društva nastanu odvajanjem profesionalnog dijela sportskog (igračkog) pogona iz udruge, udruga mora imati većinsko pravo odlučivanja u novoosnovanom društvu pa ona postaje svojevrсно društvo majka u tom sustavu.⁵

Tom reformom uzimaju se u obzir sve gospodarske okolnosti koje utječu na pravni ustroj klubova u njemačkom profesionalnom nogometu, a postoji velika vjerojatnost da će i drugi klubovi krenuti tim putem. Međutim, prijenos

---

² Primjerice i u RH prvoligaški nogometni klubovi danas imaju profesionalni status jer je više od 50 % registriranih (licenciranih) igrača sklopilo s klubom ugovore o profesionalnom igranju. Detaljnije o tome kod Ivkošić, M., „Pravni ustroj nogometnih klubova u Republici Hrvatskoj“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 47, 2/2010, str. 365. (str. 359. i dalje).

³ Statut DfB-a dostupan na http://www.dfb.de/fileadmin/_dfbdam/66978-02_Satzung.pdf , pregledano 20. 06. 2015.

⁴ Lorz, R., o. c. u bilj. br. 1, str. 802, rnd. 15.

⁵ Schaefer, P., *Die Vereinbarkeit der 50+1 – Regel mit dem Europarecht*, Baden-Baden, 2012., str. 22.

profesionalne sekcije udruge na neko trgovačko društvo, a posebice na društva kapitala, ograničen je posebnim pravilima koja imaju za cilj da se osigura i očuva vladajući položaj udruge, a među tim pravilima središnju ulogu ima pravilo poznato kao „Pravilo 50+1“. Naime, odredba iz § 16 c. II. Statuta Njemačkog nogometnog saveza propisuje da u tako osnovanom dioničkom društvu udruge mora držati udjele koji se odnose na 50 % glasova + jedan glas na glavnoj skupštini društva ili na drugi način mora trajno osigurati većinu glasova u društvu.⁶ Stoga se iz te odredbe zaključuje da pravo glasa nije vezano uz sudjelovanje u kapitalu društva jer je vidljivo da prema spomenutoj odredbi udruge drži većinu glasova na skupštini dioničkog društva – nogometnog kluba. Prevladavajući utjecaj kluba-udruge u tom društvu osiguran je činjenicom da udruge ima većinu glasova.

Stoga, za razliku od propisa koji vrijede u većini drugih država članica EU, u SR Njemačkoj sponzori odnosno drugi ulagači ne mogu postati većinski članovi društva samom činjenicom da su investirali imovinsku vrijednost u nogometni klub a koja vrijednost bi – ako bi u pravnom smislu predstavljala povećanje temeljnog kapitala društva – po svom iznosu davala pravo na većinu glasova na skupštini tog sportskog društva kapitala. To može stvoriti određenu pravnu nesigurnost pa je stoga za uspješno funkcioniranje ovog modela nužno da se ne dovodi u pitanje ustavnost i zakonitost odredaba statuta Njemačkog nogometnog saveza kojim je predviđen takav ustroj. Riječ je o autonomnom izvoru prava čije odredbe izazivaju dvojbe jer mogu doći u koliziju s drugim propisima koji uređuju neka pitanja iz tog područja. Naime, zainteresirana (oštećena) strana mogla bi iznositi da su odredbe statuta Saveza suprotne propisima kojima se uređuju trgovačka društva, posebice društva kapitala, propisima koji uređuju tržišno natjecanje, a u svakom slučaju da su suprotne temeljnim pravima i slobodama koji se štite na razini Europske unije.⁷ Kod nas bi u takvom slučaju zastupnici zainteresirane strane isticali da su takve odredbe, posebice ako bi bile donesene na razini statuta Hrvatskog nogometnog saveza, suprotne Zakonu o sportu, Zakonu o trgovačkim društvima te Ustavu Republike Hrvatske. S druge strane, kod nas je pravni ustroj klubova uređen Zakonom o sportu koji postaje *lex specialis* za to područje pa je time barem djelomično otklonjena mogućnost gomilanja sporova koji bi otežavali provedbu sportskog natjecanja. Naime, ako je prema svim svojim značajkama Zakon o sportu *lex specialis* u odnosu na ostale propise koji se dovode u kontekst pravnog ustroja nogometnih klubova kod nas, a taj Zakon uređuje postupak preoblikovanja (i pretvorbe) udruge u sportsko dioničko društvo, tada nema

⁶ Na izvornom jeziku spomenuta odredba glasi: Der Verein („Mutterverein“) ist an der Gesellschaft mehrheitlich beteiligt („Tochtergesellschaft“), wenn er über 50% der Stimmenanteile zuzüglich mindestens eines weiteren Stimmenanteils in der Versammlung der Anteilseigner verfügt. Bei der Kommanditgesellschaft auf Aktien muss der Mutterverein oder eine von ihm zu 100% beherrschte Tochter die Stellung des Komplementärs haben. In diesem Fall genügt ein Stimmenanteil des Muttervereins von weniger als 50 %, wenn auf andere Weise sichergestellt ist, dass er eine vergleichbare Stellung hat, wie ein an der Tochtergesellschaft mehrheitlich beteiligter Gesellschafter. Dies setzt insbesondere voraus, dass dem Komplementär die kraft Gesetzes eingeräumte Vertretungs- und Geschäftsführungsbefugnis uneingeschränkt zusteht.

⁷ Posebno to ističe Martin Kind, predsjednik nogometnog kluba Hannover 96, Detaljnije o tome vidi kod Quart, P. E., *Die „50+1“ Regelung bleibt auf dem Prüfstand*, SpuRt 2010, str. 54. i dalje.

daljnje rasprave o tome je li takvo preoblikovanje pravno dopustivo. Naime, naši Zakon o trgovačkim društvima i Zakon o udrugama ne predviđaju preoblikovanje udruge u dioničko društvo, a istovremeno nema prostora za primjenu pravne analogije po kojoj bi se odredbe o preoblikovanju iz ZTD-a na odgovarajući način primijenile na preoblikovanje udruge u dioničko društvo. Stoga bez posebnog propisa takvo preoblikovanje ne bi bilo moguće provesti. To posebice vrijedi stoga što kod preoblikovanja prema našem Zakonu o sportu, članovi udruge ne postaju *ipso facto* dioničari sportskog dioničkog društva, što nije slučaj kod klasičnog preoblikovanja uređenog Zakonom o trgovačkim društvima RH.⁸ Međutim, njemački Zakon o preoblikovanju⁹ ne isključuje mogućnost da se provede statusna promjena udruge.

2.1. Trgovačka društva u njemačkom nogometu

Prema ranije spomenutim odredbama statuta Njemačkog nogometnog saveza, nogometni klubovi (uz pretpostavku da većinu glasova ima udruga kao član društva) mogu biti ustrojeni kao udruge s pravnom osobnošću, dionička društva, društva s ograničenom odgovornošću te komanditna društva na dionice uz napomenu da, osim kada su ustrojeni kao udruga, u svim ostalim slučajevima udruga mora biti član s većinskim pravom glasa u tim društvima.

Sve do spomenutih izmjena iz 1998. godine, nogometni klubovi bili su ustrojeni kao udruge s pravnom osobnošću.¹⁰ Taj oblik odgovarao je potrebama amaterskog sporta jer su odredbe koje uređuju udruge u većoj mjeri dispozitivne naravi pa članovi slobodnije mogu uređivati svoje odnose. Međutim, nogomet je odavno prerastao okvire natjecanja za prestiž već postaje vrlo ozbiljna grana gospodarstva pa udruge prestaju biti pogodan pravni oblik u kojem bi klubovi učinkovito ostvarivali istovremeno sportske i gospodarske ciljeve. Uostalom, cilj udruge ne smije biti ostvarivanje dobiti, koja bi se raspoređivala članovima – članovi udruge imaju upravljačka, ne i imovinska prava.

Tri njemačka prvoligaška kluba odabrali su model odvajanja profesionalnog pogona udruge s osnivanjem dioničkog društva za ostvarenje svojih gospodarskih i sportskih ciljeva: FC Bayern München AG, Eintracht Frankfurt AG i u novije vrijeme HSV (Hamburger Sport-Verein).

---

⁸ O tome detaljnije vidi kod Ivkošić, M.; Ceronja, P., „Pravni modeli provođenja postupka obveznog preoblikovanja sportskog kluba-udruge u sportsko dioničko društvo“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 59,1/ 2009., str. 131.

⁹ Puni naziv Zakona: Umwandlungsgesetz vom 28. Oktober 1994 (BGBl. I S. 3210; 1995 I S. 428), das durch Artikel 22 des Gesetzes vom 24. April 2015 (BGBl. I S. 642) geändert worden ist. U nastavku rada: UmwG.

¹⁰ Za razliku od hrvatskog prava gdje su udruge uređene posebnim Zakonom o udrugama (Narodne novine 74/2014), u njemačkom pravu one su u prvom redu uređene Njemačkim građanskim zakonikom § 21. -§ 79. (Puni naziv: Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002) (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das durch Artikel 16 des Gesetzes vom 29. Juni 2015 (BGBl. I S. 1042) geändert worden ist; u nastavku: BGB).

Udruga građana FC Bayern München provela je na svojoj izvanrednoj skupštini održanoj 14. veljače 2002. godine kao prvi član bundeslige odvajanje sekcije licenciranih igrača s osnivanjem dioničkog društva. Predsjedništvo udruge taj je postupak opravdalo okolnostima rastućeg nesklada između gospodarskih zahtjeva vođenja poduzeća s jedne strane te vođenja neprofitne udruge s druge strane. Uz to, trebalo je pronaći i osigurati nove izvore financiranja jer je klubu bio potreban kapital za izgradnju novog stadiona – *Allianz Arene* ali isto tako, dugoročno je trebalo osigurati konkurentnost kluba u domaćem prvenstvu i međunarodnim natjecanjima. Uz sekciju licenciranih igrača, u dioničko društvo odvojeni su prva amaterska momčad, A i B juniorske momčadi, ženska nogometna ekipa kao i dio poduzeća potreban za organizaciju tih momčadi.¹¹ Pri udruzi Bayern München e.V. (skr. za njem. pojam *Eingetragener Verein* – *udruga s pravnom osobnošću*) zadržane su sljedeće sportske sekcije: košarka, rukomet, šah, veteranski nogomet, kuglanje, stolni tenis i gimnastika.

Investitori započinju s unosom kapitala u klub 2001. godine, kada proizvođač sportske opreme i dugogodišnji poslovni partner kluba – *Adidas Salomon d.d.* uplaćuje iznos od 76,7 milijuna eura (!) da bi stekao dionice koje se odnose na svega 10 % temeljnog kapitala novoosnovanog dioničkog društva. Do 2010. god. temeljni kapital tog d.d.-a narastao je do 25 milijuna eura. U razdoblju od ožujka 2010. godine do srpnja 2011. godine trgovačko društvo Audi AG je od udruge *Bayern* steklo dionice u vrijednosti od približno 90 milijuna eura. To stjecanje povezano je s povećanjem temeljnog kapitala sa iznosa od 2,5 milijuna eura na iznos od 27,5 milijuna eura temeljnog kapitala. Tada udruga Bayern drži dionice koje predstavljaju 81,82 % temeljnog kapitala u dioničkom društvu dok *Adidas Salomon AG* i *Audi AG* drži dionice koje se odnose na 9,09 % temeljnoga kapitala društva. Europsko dioničko društvo *Allianz SE* (skr. za *Societas Europaea*) po kojem se od 2005. god. naziva stadion na koje svoje domaće utakmice igraju Bayern i TSV 1860 München, uplaćuje 2014. godine iznos od 110 milijuna eura i stječe dionice koje se odnose na 8,33 % temeljnog kapitala društva, a istovremeno se povećanjem kapitala smanjuju udjeli ostalih sponzora-dioničara pa sada svaki od tri navedena sponzora ima dionice koje se odnose na 8,33 % temeljnog kapitala tj. sveukupno 24,99 % kapitala. Većinski dioničar kluba – udruga Bayern e.V. zadržao je potpunu kontrolu nad klubom jer ima $\frac{3}{4}$ većinu na skupštini društva. Udruga je u nevjerojatno kratkom roku (16 godina prije ugovorenog roka otplate zadnjeg obroka) uspjela otplatiti sve obveze prema vjerovnicima nastale u svezi s gradnjom novog stadiona.¹²

Drugi primjer za takvo ulaganje je klub *Eintracht Frankfurt* nogometno dioničko društvo. Na izvanrednoj skupštini udruge, započet je postupak odvajanja dijela pogona s osnivanjem dioničkog društva. Dioničar u novoosnovanom društvu postaje i društvo za sportski marketing „*Octagon Worldwide Inc.*“. S obzirom na

¹¹ Vidi podatke sa službene web-stranice kluba *FC Bayern München*, Abteilungen des FC Bayern München e.V. (pregledano 20. 06. 2015.); < <http://www.fcbayern.de/de/club/fcb-ev/abteilungen/>>.

¹² Vidi o tome primjerice <http://gol.dnevnik.hr/clanak/nogomet/bayern-otplatio-dug-16-godina-prije-roka-sad-ulazemo-u-momcad---361721.html> ; pregledano 20. 06. 2015. godine.

okolnost da je udruga Eintracht Frankfurt bila pred stečajem, na skupštini udruge nitko nije glasovao protiv ulaza novog člana u društvo pored udruge. Nogometno dioničko društvo Eintracht Frankfurt osnovano je 2000. godine. Za iznos od 19,1 milijuna tadašnjih njemačkih maraka (DM) društvo *Octagon Worldwide* steklo je dionice koje se odnose na 19,1 % temeljnog kapitala novoosnovanog dioničkog društva. Tim iznosom sanirani su klupski dugovi pa je Njemački nogometni savez dao klubu dozvolu za natjecanje. Potom je član društva *Octagon* klubu dao beskamatni zajam koji se u svakom trenutku mogao pretvoriti u dionice. U 2002. godini, *Octagon* je najavio povlačenje iz kluba – dioničkog društva. Nakon toga, udružuju se prijatelji kluba, ulagači iz regije te kupuju dionice za cijenu od 4 eura po dionici te stječu dionice koje se ukupno odnose na 28,5 % temeljnog kapitala dioničkog društva. U 2010. godini sklopljen je i ugovor o kupnji dionica između udruge i dugogodišnjeg sponzora – društva Steubing AG kojim je kupac stekao 3,5 % dionica društva. U 2013. godini, udruga je s pravom prvokupa prodala daljnjih 5 % dionica BHF banci za iznos od 1,25 milijuna eura.¹³

Najnoviji primjer odvajanja s osnivanjem dioničkog društva jest onaj nogometnog kluba-udruge HSV (Hamburger Sport-Verein). Skupština tog posrnulog kluba-udruge glasovala je većinom od 79,4 % glasova za prijedlog inicijativne skupine *HSV Plus* te je dan nalog predsjedništvu udruge da provede sve potrebne pravne radnje za odvajanje sekcije profesionalne momčadi. Uz to, provodi se odvajanje i svih sekcija s igračima dobnih skupina od 16. do 23. godine te svih službi potrebnih za organizaciju njihovog natjecanja. Ključne točke ovog postupka su, kao i kod ranijih primjera, usmjerene na zaštitu opstojnosti kluba. Naime, klub treba zaštitu od rizika koji nosi poslovni pothvat natjecanja u profesionalnom sportu. Novi izvor financiranja su strateški partneri koji postaju članovi nogometnog dioničkog društva. Strateški partneri ulažu u brand HSV kako bi dugoročno ostvarivali dobit. Oni smiju steći dionice koje se odnose na postotak manji od $\frac{3}{4}$ temeljnog kapitala društva. Prema pravilu 50+1 udruga će uvijek imati potrebnu većinu u novom nogometnom dioničkom društvu. Prijenos tj. prodaju dionica treba odobriti udruga kao većinski dioničar. Novčana sredstva koja ulažu strateški partneri služe prvenstveno za pokrivanje obveza prema vjerovnicima te za ulaganje u igrački pogon. Predsjedništvo udruge kao organ zastupanja većinskog člana dioničkog društva također ima ovlast imenovati članove nadzornog odbora nogometnog dioničkog društva. Time se otvara mogućnost da neki gremiji udruge (primjerice različita savjetodavna i izborna povjerenstva koja daju upute predsjedništvu udruge) imaju mogućnost stjecati nova stručna znanja i vještine jer na neizravan način donose odluke koje se tiču dioničkog društva pa moraju proučiti i tu materiju.

Nadalje, njemački nogometni klubovi mogu biti ustrojeni i kao društva s ograničenom odgovornošću (njem. GmbH), opet uz pretpostavku da udruga kao

---

¹³ Vidi o tome u: Müller, J. C.; Durstewitz, I., *Die Eintracht und ihr Tafelsilber*, pregledano 20. 06. 2015., <<http://www.fr-online.de/eintracht-frankfurt/eintracht-frankfurt-die-eintracht-und-ihr-tafelsilber,1473446,26102952.html>>

član tog društva drži udjele koji daju većinsko pravo odlučivanja na skupštini. Za razliku od dioničkog društva, d.o.o. ne mora imati nadzorni odbor iako će ga u takvim slučajevima u pravilu imati jer tu zasigurno neće biti riječi o d.o.o.-u koji se osniva s minimalnim propisanim temeljnim kapitalom. Primjeri klubova koji djeluju u formi d.o.o.-a su *VfL Wolfsburg* i *Bayer Leverkusen*. Ti klubovi su atipični jer je u njihovom slučaju Njemački nogometni savez dopustio iznimku od pravila da većinsko pravo odlučivanja u nogometnom klubu ustrojenom u pravnom obliku društva kapitala mora imati udruga. Naime, ti klubovi nisu osnovani kao udruge, već kao društva kćerke velikih trgovačkih društava – proizvođača automobila Volkswagen AG odnosno farmaceutskog giganta Bayer AG. Naime, Njemački nogometni savez je u svom statutu pridržao diskreciono pravo da dopusti takav izuzetak u slučajevima kada sponzor kluba više od 20 godina kontinuirano doprinosi sportskom razvoju kluba. Za njemačko pravo vrijedi zaključak da će d.o.o. u malom broju slučajeva biti korišten kao pravni oblik za ustroj nogometnih klubova jer prevladava mišljenje da je za klub koji nema dostatan poduzetnički kapacitet da posluje u formi dioničkog društva bolje rješenje da i dalje zadrži formu udruge.¹⁴ Kod nas bi mogao vrijediti i drugačiji zaključak pa bi u okružju znatno manjeg gospodarskog potencijala nogometnog sporta u Republici Hrvatskoj do izražaja mogle doći prednosti pravnog oblika d.o.o.-a u odnosu na d.d.¹⁵

Naposljetku, klubovi mogu biti ustrojeni i u formi tzv. komanditnog društva na dionice. Komanditno društvo na dionice (njem. Kommanditgesellschaft auf Aktien, skr. KGaA) jest društvo s vlastitom pravnom osobnošću u kojem najmanje jedan član odgovara vjerovnicima društva neograničeno (komplementar), dok ostali članovi (komanditni dioničari) sudjeluju s udjelima u temeljnome kapitalu, koji je podijeljen na dionice, ali osobno ne odgovaraju za obveze društva.¹⁶ Pravni odnosi osobno odgovornih članova međusobno i prema komanditnim dioničarima i prema trećima utvrđuju se prema propisima koje određuju komanditna društva, dok se na ostale odnose, ako nije posebnim propisima o komanditnom društvu na dionice drukčije određeno, primjenjuju odredbe o dioničkom društvu. U Njemačkoj se taj pravni oblik u novije vrijeme sve rjeđe koristi, a kod nas se može osnovati samo klasično komanditno društvo (ne na dionice). Gospodarsko je značenje komanditnih društava u Republici Hrvatskoj zanemarivo dok u SR Njemačkoj imaju nešto veći značaj. To ponajprije zbog svoje inačice, tzv. GmbH & Co. KG.

---

¹⁴ *Murphy, R.*, Playing fair in the boardroom – an examination of corporate structures of european football clubs, 19 Mich. St. U. Coll. L. J. Int'l L., 2011., str. 428.

¹⁵ O tim prednostima i različitostima detaljnije u: Barbić, J., *Pravo društava – društva kapitala*, sv. II., 5. Izdanje, Organizator, Zagreb, 2010., str. 7. i dalje. Usp. Ivkošić, M., o. c. u bilj. br. 2, str. 381.

¹⁶ S obzirom na okolnost da se kod spomenutog tipa društva kombiniraju značajke dioničkog društva i klasičnog komanditnoga društva, ono je jednim dijelom uređeno Zakonom o dionicama (AktG), ali prvenstveno njemačkim Trgovačkim zakonikom (njem. Handelsgesetzbuch, u nastavku: HGB) i to njegovim člancima §§ 161 Abs. 2, § 115, § 116 i § 125 HGB. Puni naziv Zakona glasi: Handelsgesetzbuch in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 4100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das durch Artikel 11 des Gesetzes vom 24. April 2015 (BGBl. I S. 642) geändert worden ist. Tekst Zakona dostupan na <http://www.gesetze-im-internet.de>, pregladano 20. 06. 2015.

U tom je društvu d.o.o. jedini komplementar pa je odgovornost za obveze takvog društva zapravo ograničena u gospodarskom smislu.¹⁷ Primjer nogometnog kluba koji je slijedio taj ustroj jest BVB Borussia Dortmund GmbH & Co. KgaA. Udruga je jedini član u d.o.o.-u koji je komplementar, a sponzori kluba su komanditni dioničari (komanditori). Ugovorom o osnivanju društva otklonjena je mogućnost da komanditori ostvaruju većinsko pravo odlučivanja, a samim zakonom je za to društvo propisano da komplementaru pripada pravo na vođenje poslova društva.¹⁸ Nedostaci ovog oblika su u tome što sponzori nisu zainteresirani za ulaganje u klub – komanditno društvo ako samo mogu postati komanditori a istovremeno okolnost da komplementar ima široku autonomiju u vođenju poslova društva nosi u sebi opasnost da se lošim upravljanjem i poslovanjem koje ne podliježe kontroli nadzornog odbora pa i glavne skupštine kakvu ima dioničko društvo, dovodi u pitanje opstojnost kluba – komanditnog društva. Tako je u 2005. Komanditno društvo BVB Borussia Dortmund zbog lošeg financijskog planiranja (koje je u nadležnosti uprave društva) postalo nesposobno za plaćanje te je isključivo zalaganjem šire zajednice, a prvenstveno navijača toga kluba, izbjeglo stečaj.¹⁹

2. 2. Osnovne značajke dioničkog društva

Dioničko društvo kod nas detaljno je uređeno odredbama Zakona o trgovačkim društvima,²⁰ a u SR Njemačkoj Zakonom o dionicama.²¹ Riječ je o društvu – pravnoj osobi čiji je temeljni kapital podijeljen na dionice, a koje svojom vlastitim imovinom a ne imovinom članova odgovara za obveze prema vjerovnicima. Kao pravna osoba, d.d. je nositelj prava i obveza te je odvojeno, samostalno u odnosu na svoje članove-dioničare. Društvo je uvijek trgovac, s imovinom koja je odvojena od imovine članova.

Temeljni kapital društva podijeljen je na dionice, a dioničari su nositelji članskih prava i obveza. Naš Zakon o trgovačkim društvima propisuje za dioničko društvo minimalni temeljni kapital u iznosu od 200.000,00 kuna dok njemački Zakon o dionicama (AktG) propisuje minimalni temeljni kapital u iznosu od 50.000 eura (§ 7 AktG). Međutim, prema odredbi § 8 s. 9. Pravilnika o licenciranju Njemačke nogometne lige (DFL-Lizenzierungsordnung),²² za nogometne klubove ustrojene kao dionička društva propisan je minimalni temeljni kapital u iznosu od 2,5

---

¹⁷ Vidi Barbić, J., *Pravo društava, Društva osoba*, Organizator, Zagreb, 2002., str. 478.

¹⁸ Detaljnije vidi kod Wilkesmann, U.; Blutner, D., „Going public: The Organizational Restructuring of German football Clubs“, *Soccer and Society*, Vol. 3, 2/2002., str. 27.

¹⁹ Murphy, R., o. c. u bilj. br. 14, str. 430.

²⁰ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003, 107/2007, 146/2008, 137/2009, 111/2012, 125/2011, 68/2013.

²¹ Puni naziv spomenutog Zakona: Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I S. 1089), das durch Artikel 3 des Gesetzes vom 24. April 2015 (BGBl. I S. 642) geändert worden ist; u nastavku teksta: AktG.

²² Tekst pravilnika dostupan na: <http://www.bundesliga.de/media/native/dokument/Lizenzierungsordnung%20LO%202014-12-05%20Stand.pdf>; pregledano 20. 06. 2015.

milijuna eura.²³ Najniži nominalni iznos po dionici je 1 euro, a dionice se mogu izdavati i bez nominalnog iznosa.²⁴ Provodi li se postupak odvajanja s osnivanjem dioničkog društva, pravila Njemačkog nogometnog saveza zahtijevaju da prijenos dionice koje daju pravo glasa mora biti ograničen. Prijenos tih dionica ovisi o dopuštenju društva. To dopuštenje daje uprava, ali nema prepreke da to pravo pripadne nadzornom odboru ili skupštini. Tako se može spriječiti prodaja dionica nepoželjnim stjecateljima čiji su interesi suprotni interesima društva. Vidljivo je da spomenuta rješenja odgovaraju cilju koji se u Njemačkoj želi ostvariti spomenutim normama autonomnog prava. Zatvorenost prema novim dioničarima u tim je društvima izuzetak. Kada je dioničko društvo postavljeno kao otvoreno društvo u kojem je veliki broj dioničara, tada takvo društvo postaje svojevrsni „spremnik“ kapitala.

Kako je tu riječ o pravnoj a ne o fizičkoj osobi, ono mora imati organe u kojima će se formirati volja društva, a tu volju treba iskazati i prema vani – zastupanjem. Kod nas ZTD-om, a u Njemačkoj odgovarajućim odredbama Zakona o dionicama (AktG-a), propisana su 3 obvezatna organa: glavna skupština, nadzorni odbor i uprava uz mogućnost da se odabere i monistički ustroj društva koje će tada, umjesto uprave i nadzornog odbora imati *upravni odbor*. Dioničari na glavnoj skupštini iskazuju svoju volju i odlučuju o temeljnim pitanjima jer su nositelji upravljačkih prava u društvu. S druge strane, uprava vodi poslove i zastupa društvo, a nadzire je nadzorni odbor. Glavna skupština je središnji organ demokratskog odlučivanja dioničara.²⁵ Skupština, između ostalog, odlučuje o izboru članova nadzornog odbora, o uporabi dobiti, o opozivu članova uprave i nadzornog odbora, o imenovanju revizora, općenito o izmjeni statuta, ulaganjima i drugim bitnim pitanjima za društvo. Taj organ društva u pravilu odlučuje običnom većinom osim ako zakon ili statut društva ne propisuje da je za neku odluku potrebna kvalificirana većina. O temeljnim strukturnim pitanjima društva odlučuje se kvalificiranom većinom.

Zadaća nadzornog odbora u prvom je redu imenovanje i opoziv uprave društva. Nadzorni odbor zastupa društvo prema upravi, a i nadzire rad uprave društva. Nadzor nije ograničen samo na pravne aspekte već i na konkretnu gospodarsku učinkovitost radnji uprave. Pravo nadzora uključuje pravo na informiranost i pravo na dodatno istraživanje odnosno ispitivanje radnji koje je poduzela uprava te pravo da se od uprave zahtijeva podnošenje izvješća. Suvremeno shvaćanje uloge nadzornog odbora jest da nadzorni odbor ne obavlja samo nadzor već poduzetih pravnih poslova i onih koji su u tijeku već u suradnji s upravom promišlja i o budućim poslovnim potezima i o poslovnoj politici društva. U tom smislu i statutom društva može se predvidjeti da određene pravne poslove uprava smije poduzimati samo uz prethodnu suglasnost nadzornog odbora. Time se olakšava

²³ Prema našem Zakonu o sportu (Narodne novine 71/2006, 150/2008, 124/2010, 124/2011, 86/2012, 94/2013, 85/2015), minimalni iznos temeljnog kapitala za sportsko dioničko društvo iznosi 500.000 kn (čl. 30. Zakona).

²⁴ Tzv. komadne dionice.

²⁵ Tako Bitter, G., *Gesellschaftsrecht* 2. Auflage München, 2013., str. 36, rnd. 90.

ostvarenje funkcije preventivnog nadzora rada uprave, ali se istovremeno dovodi u pitanje podjela funkcija u dioničkom društvu.

Uprava vodi poslove društva i to na vlastitu odgovornost te zastupa društvo i to se pravo ne može ograničiti. Upravu imenuje nadzorni odbor za razdoblje od 5 godina uz mogućnost reizbora. Zbog naprijed navedenog, uprava nije vezana uputama skupštine niti uputama pojedinih dioničara. Iako nadzorni odbor nadzire njezin rad, ovlasti uprave ne mogu se prenositi na nadzorni odbor. Glavna skupština smije odlučivati o pitanjima posloводства samo onda ako uprava to od nje zatraži te u slučaju kada uprava svojim radnjama u okviru posloводства zadire u članska prava dioničara.²⁶ U svakom slučaju, očitovanja volje uprave prema trećima proizvode pravne učinke, ali uprava će društvu odgovarati za štetu ako je postupila suprotno ograničenjima postavljenima statutom ili odlukama glavne skupštine.

3. PODJELA (ODVAJANJE) PROFESIONALNE MOMČADI IZ UDRUGE OSNIVANJEM D.D.-A

Prema ranije spomenutim propisima njemačkog prava moguće je provesti postupak podjele (odvajanja) udruge na način da se odvaja njezin profesionalni nogometni pogon te se osniva dioničko društvo. Takav postupak ima pozitivne strane za nogometni klub-udругu, ali ima i određene nedostatke.

Prednost modela jest izravna uključenost sponzora u vlasničku strukturu što povećava njihov interes za ulaganjem. Također, dolazi do profesionalizacije uprave što kod udruge nije bio uvjet. Također, osnivanjem dioničkog društva nastaje novi pravni subjekt pa je udruga u većoj mjeri zaštićena od nastanka stečaja dok ona istovremeno zadržava većinu prednosti koje proizlaze iz tog statusa. S druge strane, nedostaci ovog modela su okolnost da udruga gubi izravan prevladavajući utjecaj jer uprava dioničkog društva vodi poslove društva na vlastitu odgovornost.

Njemački nogometni savez u svom izvješću iz 1999. godine za glavni cilj ističe pristup tržištima kapitala i dodatno otvaranje lige prema novim izvorima financiranja. Naime, Savez je izrazio zabrinutost zbog zaostajanja u odnosu na konkurenciju, osobito Englesku, Španjolsku i Italiju. Pregledom iznosa plaćenih za prijelaze nogometaša, njihove plaće i televizijska prava uočeno je da je kompetitivnost njemačkih nogometnih klubova ugrožena u odnosu na konkurentne lige, a raspravljalo se i općenito o atraktivnosti lige.²⁷ Pokazalo se

---

²⁶ O tome vidjeti barem dvije važne presude: presudu BGH od 25. 02. 1982. - II ZR 174/80 = NJW 1982, str. 1703. i dalje (presuda u predmetu Holzmüller) te presudu BGH od 26. 04. 2004. - II ZR 155/02 = NJW 2004, str. 1860. i dalje (presuda u predmetu Gelatine). Ovlasti uprave da bez odobrenja skupštine vodi poslove društva valja ograničiti u slučaju kada se tim mjerama zadire u članska prava. O tome detaljnije kod Löbbe, M., „Corporate Groups: Competences of the Shareholders' Meeting and Minority Protection – the German Federal Court of Justice's recent Gelatine and Macrotron Cases Redefine the Holzmüller Doctrine“, 5 *German Law Journal*, 2004., str. 1057. i dalje.

²⁷ Punte, J. H., *Die Kapitalgesellschaft als Rechtsform professioneller Fußballclubs im Spannungsfeld von Verbandsautonomie und Europarecht*, Edeweck, 2012., str. 34.

da financijska opremljenost nogometnih klubova izravno utječe na njihov sportski razvoj. Tom reformom organizacijsko-pravnog statusa Savez uzima u obzir ne samo promjenu ekonomske strukture u europskom profesionalnom nogometu već reforma predstavlja skup aktivnih mjera kojima se želi povećati konkurentnost njemačkih klubova i lige u cjelini.

Klubovima je omogućeno da budu ustrojjeni kao dioničko društvo što povećava interes ulagača. Za razliku od udruga s pravnom osobnošću koje u pravilu ovise o donacijama, kod dioničkog društva strateški partner – ulagač postaje dioničar društva. Tako ustrojjeni klubovi imaju na raspolaganju veća financijska sredstva, a članovi – sponzori imaju korist od sportskih uspjeha i ugleda kluba. Uspjesi kluba su reklama za njihove djelatnosti što im na duge staze donosi dobit. Ipak, vrijedi spomenuti i slučajeve kada se pokazalo da i udruga sama može pribaviti znatna sredstva putem zajmovnog kapitala. Tako je nogometni klub-udruga *Schalke 04* plasirao obveznice na tržišta kapitala uz jamstvo da će obveze prema ulagačima biti podmirene iz dobiti koju klub ostvari prodajom ulaznica. Na taj način klub je pribavio 85 milijuna eura.²⁸

Brojni su čimbenici utjecali na povećanu potrebu za kapitalom sportskih, posebice nogometnih klubova. Klubovi Bundeslige danas kontinuirano ostvaruju stabilan rast prihoda od ugovora s televizijskim kućama i sponzorima, od prodaje ulaznica i suvenira kao i ostalih oblika iskorištavanja marketinških vrijednosti imena kluba, bez obzira je li ustrojen kao udruga ili kao dioničko društvo. S druge strane, rastu troškovi financiranja ugovornih obveza prema igračima što postaje najveća stavka u rashodima klubova. Stoga je uključivanje strateških partnera nužno kako bi se mogle ispunjavati sve veće financijske obveze klubova prema igračima.²⁹

Uz spomenuti primarni cilj pribavljanja kapitala, kao važan razlog za preoblikovanje sportskog kluba-udruga u dioničko društvo navodi se i potreba da društvo vodi profesionalna uprava. Klubovi-udruga ostvaruju dobit kao srednja i velika poduzeća, a odluke donose nedostatno stručno osposobljene skupštine udruge.³⁰ Naime, propisi o udrugama ne daju upravi udruge, odnosno predsjedniku (kod nas) ovlasti kakve ima uprava dioničkog društva. Uprava dioničkog društva sastoji se od stručnjaka, a oni nisu nužno i članovi društva kapitala – dioničari. Stoga pravni oblik dioničkog društva predstavlja primjeren ustrojbeni oblik kojim će se ostvariti profesionalizacija upravljanja društvom. Kao što je ranije istaknuto, uprava vodi poslove društva na vlastitu odgovornost i nije vezana uputama glavne skupštine. Uz to, uprava ima mandat u trajanju od 5 godina, a može je se opozvati samo iz važnog razloga kao što je gruba povreda dužnosti, nesposobnost za obnašanje funkcije člana uprave ili ako glavna skupština izglasa nepovjerenje

---

²⁸ Tako Hintermeier, D.; Rettberg, U., *Schalke hat die ersten Ostereier bereits erhalten* (pregledano 20. 06. 2015.); <<http://www.handelsblatt.com/archiv/interessantes-anleihe-konzept-schalke-hat-die-ersten-ostereier-bereits-erhalten/2240716.html>>

²⁹ Scholz, I., *Umwandlung von Idealvereinen in Kapitalgesellschaften – gesellschafts – und steuerrechtliche Aspekte am Beispiel der Fußball-Bundesliga-Vereine*, Edeweck, 2006., str. 154.

³⁰ Segna, U., „Bundesligaverene und Börse“, *ZIP*, 1997., str. 1902.

upravi. Na taj način osigurava se kontinuitet rada uprave, koja, za razliku od udruge, ne ovisi o tome kakav je stav na skupštini udruge zauzela većina članova udruge.³¹ Mora postojati i protuteža širokim ovlastima uprave. Uprava vodi poslove s pozornošću savjesnog gospodarstvenika. Riječ je o razmjerno strogoj osobnoj odgovornosti pa je time smanjena mogućnost da se te funkcije prihvati osoba koja nema potrebna znanja i vještine. Na kraju se može zaključiti da je profesionalna uprava jamstvo višeg standarda kvalitete upravljanja društvom.³²

S obzirom na okolnost da su trgovačka društva kod nas pravne osobe i samostalni subjekti, postupkom odvajanja osnivanjem nastaje novi, samostalni pravni subjekt. Udruga će sada u manjoj mjeri biti izložena nastanku stečajnog razloga. Naime, zbog velike popularnosti nogometa, sportske udruge se najčešće promoviraju upravo kroz svoje nogometne sekcije. Te sekcije udruge ponajprije pronalaze sredstva financiranja kakva su nezamisliva za manje popularne sportove kao što su stolni tenis, gimnastika ili šah. Zbog tog nastojanja da nogometne sekcije budu kompetitivne, udruge za njih izdvajaju značajna sredstva što često za posljedicu ima da udruga u cjelini postaje nesposobna za plaćanje. Kako bi se izbjegla opasnost da djelatnost svih sekcija sportske udruge bude ugrožena zbog stečaja udruge, odvajanje profesionalnog nogometnog pogona predstavlja razumnu mjeru da se poduzetnički rizik prenese na trgovačko društvo. Postane li ono zrelo za stečaj, time nije ugrožena opstojnost udruge jer udruga nastavlja postojati neovisno o gospodarskoj sudbini trgovačkog društva. Stoga odvajanje profesionalnog nogometnog pogona doprinosi očuvanju društvene funkcije sporta.³³ Ipak, samo po sebi nameće se pitanje je li udruga kao većinski član društva kapitala presudno utjecala na njegovo poslovanje što bi za posljedicu moglo imati primjenu propisa o odgovornosti društva majke za obveze društva kćerke.

Iz činjenice da su udruga i sportsko dioničko društvo koje je nastalo odvajanjem iz te udruge dvije samostalne pravne osobe proizlazi još jedna prednost: udruga ne gubi prava koja joj pripadaju zbog njezina statusa. Naime, opravdano se može postaviti pitanje ispunjava li udruga koja ima profesionalnu nogometnu sekciju cilj promicanja općeg dobra. Gubitak tog statusa ima ozbiljne i dalekosežne posljedice jer su, primjerice, sponzorske donacije oslobođene plaćanja poreza na dobit koju ostvaruje od imovine. Njemački porezni propisi predviđaju da samo udruga koja ostvaruje idealni cilj djelovanja za opće dobro ima pravo na oslobođenje od tog poreza.³⁴ Nogometni klub-udruga za koju su registrirani profesionalni igrači će se, zbog opsežne gospodarske aktivnosti, nesumnjivo smatrati gospodarskim subjektom koji podliježe oporezivanju.³⁵ Takva udruga u većoj mjeri ostvaruje svoj samostalni gospodarski interes, a ne promiče ciljeve koji su od općeg interesa.

³¹ Hopt, K., „Aktiengesellschaft im Berufsfußball“, *Betriebs-Berater* (BB), 1991..., str. 779. i 785.

³² Punte, J. H., o. c. u bilj. br. 27, str. 42.

³³ Zeuner, M.; Nauen, N., „Der Lizenzligaverein in der Krise – Auswirkungen und Lösungsansätze in sportlicher und wirtschaftlicher Hinsicht“, *Neue Zeitschrift für das Recht der Insolvenz und Sanierung* 2009., str. 216.

³⁴ Vidi odredbu iz § 55 II i § 56 Njemačkog poreznog zakona (Abgabenordnung, skr. AO)

³⁵ Vidi odredbu § 14 AO.

Taj problem može se jednostavno otkloniti postupkom podjele s osnivanjem jer tada je nastalo d.d. koje je samostalan pravni subjekt pa više nema opasnosti da udruga izgubi povlastice koje donosi taj status.

S motrišta članova udruge, postupak odvajanja ima i nedostatke. Naime, dioničko društvo ima svoje organe. Zbog strogih normi koje uređuju ovlasti i funkcije tih organa, postaje jasno da je znatno umanjena mogućnost izravnog utjecaja udruge kao dioničara na to društvo. Udruga ima većinu na glavnoj skupštini pa putem tog organa glasuje o izboru članova nadzornog odbora, glasuje o uporabi dobiti te, primjerice, o izmjenama statuta što uključuje i odluke o povećanju i smanjenju temeljnog kapitala. Nesporno je da uprava d.d.-a vodi poslove tog društva samostalno te se nije dužna pridržavati uputa udruge kao većinskog dioničara. Kod postavljanja predsjednika udruge u upravljačku strukturu društva moglo bi biti riječi o stvaranju personalnog identiteta čime se opet dovodi u pitanje porezni status udruge.³⁶ Za izbor članova nadzornog odbora dostatna je obična većina pa je vidljivo da će udruga imati potrebnu većinu kada se odlučuje o tom izboru.³⁷ Između cilja ostvarivanja dobiti koji je legitiman za trgovce a u odnosu na ciljeve koje slijedi udruga, postoje razlike koje nije jednostavno zanemariti. U tom smislu, povećanje temeljnog kapitala društva može se provesti samo pod pretpostavkom da udruga i dalje zadrži većinski udio u društvu. To će se najjednostavnije ostvariti ako udruga ima dostatna sredstva da iskoristi svoje prvenstvo pri upisu novih dionica. Da bi se otklonile te potencijalne opasnosti, na prvi pogled se kao dobro rješenje nameće izdavanje povlaštenih dionica bez prava glasa. Ipak, to nije trajno rješenje. Povlaštene dionice mogu se izdati najviše do polovice temeljnog kapitala društva.³⁸ Nadalje, pravo glasa nositelja tih dionica obnavlja se u slučaju ako im se dividenda nije isplatila u punom iznosu, što mijenja odnose snaga u društvu.³⁹

Moglo bi se kazati i da pravni oblik dioničkog društva nije primjeren za udruge koje raspoložu nevelikim sredstvima. Prevladavajući utjecaj i kontrolu može imati i zadržati samo financijski snažna udruga, koja može pratiti buduća povećanja temeljnog kapitala društva.⁴⁰

Vrijedi spomenuti i to da dioničko društvo ima statut koji je manje prilagodljiv potrebama dioničara od statuta udruge. Stoga udruga kao većinski dioničar neće smjeti prilagoditi ustroj d.d.-a svojim posebnim zahtjevima i potrebama. Većina određuje kojima se uređuje d.d. prisilne su naravi pa je malo prostora za slobodno uređenje odnosa, a to vrijedi i za sadržaj statuta društva. Eventualno bi osnivači smjeli uređivati pojedine odredbe statuta prema svojim posebnim interesima

---

³⁶ Ibid.

³⁷ Vidi odredbu iz § 16.c s. 2. Statuta Njemačkog nogometnog saveza.

³⁸ Vidi odredbu iz § 139. II i § 140 AktG. Usporedi za naše pravo odredbe iz čl. 167. i 169. st. 2. ZTD-a.

³⁹ Vidi § 140 AktG. Usporedi za naše pravo čl. 296. ZTD-a.

⁴⁰ Balzer, P., „Die Umwandlung von Vereinen der Fußball-Bundesligen in Kapitalgesellschaften zwischen Gesellschafts-, Vereins- und Verbandsrecht, ZIP 2001., str. 176.

samo ako konkretno pitanje nije uređeno strogim normama Zakona. Međutim ta se pretpostavka najčešće neće ispuniti.⁴¹

3.1. Podjela (odvajanje) prema njemačkom Zakonu o preoblikovanju

Ako Njemački nogometni savez propisuje da se nogometni klub može ustrojiti kao dioničko društvo samo ako udruga-nogometni klub u tom društvu drži većinski paket dionica, postaje jasno da se taj cilj ne može ostvariti svim statusnim promjenama koje predviđa njemački Zakon o preoblikovanju.⁴² Spomenuti Zakon uređuje pripajanje, spajanje, razdvajanje, odvajanje, prijenos cjelokupne imovine subjekta te preoblikovanje. Kod pripajanja i spajanja udruga prestaje postojati, bez provođenja likvidacije, a njezini članovi postaju dioničari novoosnovanog društva odnosno društva koje nastavlja postojati.⁴³ Pripajanjem i spajanjem cjelokupna imovina nogometnog kluba-udruga prenosi se na dioničko društvo koje se osniva pri čemu udruga prestaje postojati.

Različito od opisanih statusnih promjena, kod tzv. preoblikovanja⁴⁴ nema prijenosa imovine. Tu se samo mijenja pravni oblik u kojem nositelj posluje. Tako je očuvan pravno- ekonomski identitet subjekta jer on nastavlja postojati u drugoj pravnoj formi.⁴⁵ Tu nije riječ o uključenju novih pravnih subjekata. Kod nogometnih klubova-udruga dvojbeni su učinci takve statusne promjene jer, s jedne strane upitno je ostvarenje idealnog cilja udruge, a s druge strane, ta promjena utječe na porezni status.⁴⁶

Nadalje, po naravi stvari razdvajanje nije moguće primijeniti u slučaju udruge-kluba jer tom statusnom promjenom udruga prestaje postojati. Ostaje nam razmotriti postupak odvajanja jer jedino kod takve podjele udruga zadržava svoju opstojnost.

Udruga s pravnom osobnošću može provesti postupak odvajanja.⁴⁷ Takva promjena ne smije biti suprotna statutu udruge niti drugim prisilnim propisima. Postupkom odvajanja nastaje novo društvo.

---

⁴¹ Lorz, R., o. c. u bilj. br. 1, str. 830, Rn. 87.

⁴² Njem. Umwandlungsgesetz (skr. UmwG). Puni citat: Umwandlungsgesetz vom 28. Oktober 1994 (BGBl. I S. 3210; 1995 I S. 428), das durch Artikel 22 des Gesetzes vom 24. April 2015 (BGBl. I S. 642) geändert worden ist. Kod nas su statusne promjene uređene Zakonom o trgovačkim društvima u čl. 512-582.

⁴³ Vidi odredbe § 2 - § 122 UmwG-a. Detaljnije o tome u: Schmidt, K., *Gesellschaftsrecht*, 4. Auflage Köln, 2002., § 13 III 1, str. 384 -385.

⁴⁴ Vidi odredbe § 190 – § 304 UmwG-a.

⁴⁵ Vidi odredbu iz § 292 I Nr.1. UmwG-a.

⁴⁶ Vidi odredbe iz § 52 I Nr. 1.; § 55 I Nr. 4. i § 61 III AO-a.

⁴⁷ Vidi odredbu § 124 UmwG u svezi s § 3 I Nr. 4. UmwG-a.

Prvi korak je da skupština udruge usvoji plan podjele u formi javnobilježničke isprave, s tim da taj plan sadrži statut budućeg dioničkog društva.⁴⁸ Udruga treba sastaviti izvješće o podjeli.⁴⁹ Plan podjele mora provjeriti revizor podjele. Odluka o podjeli usvaja se sa $\frac{3}{4}$ većinom glasova članova koji su prisutni u skupštini. Statutom se može odrediti da je potrebna i veća većina kao i predvidjeti dodatne pretpostavke. Uprava udruge mora podnijeti zahtjev za promjenom podataka u registru udruge te u sudskom registru.⁵⁰ Kada je riječ o odvajanju s preuzimanjem, taj zahtjev podnosi uprava društva preuzimatelja. Odvajanje proizvodi učinke trenutkom upisa promjene u registar udruge. U tom trenutku dolazi do prijenosa imovine na dioničko društvo. Paralelno s tim procesom, udruga stječe dionice društva.

S druge strane, naš Zakon o trgovačkim društvima uređuje samo podjelu društava kapitala, što znači da se kao statusna promjena ne bi mogla provesti podjela društava osoba niti podjela udruge.⁵¹ Odvajanje se provodi tako da se jedan ili više dijelova imovine društva koje se dijeli prenosi na jedno ili više drugih društava s time da društvo koje se dijeli i dalje postoji te mu ostaje dio njegove imovine. Ako se jedan ili više dijelova imovine prenosi na društva koja su osnovana radi odvajanja, riječ je o odvajanju s osnivanjem.⁵² Prenosi li se podjelom društva na novoosnovano društvo poduzeće ili neki dio (pogon) poduzeća kojeg je to društvo nositelj, radni odnosi radnika koji su zaposleni u poduzeću, njegovom pogonu ili drugoj gospodarskoj cjelini prelaze *ex lege* na novo društvo.⁵³ S obzirom na okolnost da se naši propisi kojima je uređena podjela ne primjenjuju na udruge, naš Zakonodavac je tu prazninu popunio uočenjem u Zakonu o sportu tzv. preoblikovateljskih (preustrojbenih) odredaba.⁵⁴

4. ZAKLJUČAK

Nogometno tržište neprestano se razvija te njegov potencijal ostvarivanja dobiti još nije niti približno iscrpljen. Glavna značajka toga područja ljudske djelatnosti jest tendencija profesionalizacije i komercijalizacije nogometnih klubova, a ti se ciljevi mogu brže i jednostavnije ostvariti ako se klub ustroji kao društvo kapitala. Naime, vidljivo je da postojanje sportske sekcije licenciranih igrača u nogometnom klubu-udruzi često dovodi u pitanje propise kojima su uređene udruge a prvenstveno odredbe Zakona o udrugama. Moglo bi se zaključiti da se u takvim slučajevima „zaobilazi“ smisao i cilj udruge te postaje dvojbeno može li

⁴⁸ Usvajanje plana odvajanja uređeno je odredbama iz § 136 UmwG-a u svezi s § 6 i § 125 I UmwG-a. Plan mora sadržavati i statut budućeg dioničkog društva (§ 125 Nr. 1. i § 37 UmwG-a).

⁴⁹ Obveza sastavljanja izvješća prema odredbi iz § 127 I UmwG-a.

⁵⁰ Pitanje prijave upisa uređeno je odredbama iz § 137; 16 II; § 3 i § 17 UmwG-a.

⁵¹ Usp. Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. I., Dioničko društvo, Organizator, Zagreb, 2010., str. 1447. Također vidi čl. 550a.-550p. ZTD-a.

⁵² Gorenc, V. et al., *Komentar Zakona o trgovačkim društvima*, RRiF, Zagreb, 2008., str. 1366.

⁵³ Tako Barbić, J., o. c. u bilj. br. 51, str. 1475.

⁵⁴ Vidi čl. 43. i 44. ZoS-a.

pravni oblik udruge zadovoljiti zahtjevima suvremenog nogometa kao posebnog gospodarskog područja.

Prema novijim podacima, dvije trećine njemačkih sportskih udruga koje sudjeluju u natjecanju na saveznom nivou provelo je podjelu s osnivanjem d.d.-a. Za očekivati je da će se takav trend nastaviti. Spomenuti model podjele udruge s osnivanjem dioničkog društva kod kojeg udruga zadržava većinsko pravo odlučivanja ima brojne prednosti. Sponzori kluba postaju dioničari pa su više motivirani na dodatna ulaganja u infrastrukturu te u igrački pogon. S druge strane, udruga ima većinu glasova u društvu pa može spriječiti ostale dioničare da svojim postupcima nanose društvu štetu, primjerice tako što nogometno dioničko društvo koriste kao sredstvo za pranje novca. Nadalje, nastankom novog pravnog subjekata smanjuje se rizik nastanka stečaja udruge jer se rizik poduzetničkog pothvata prebacuje na dioničko društvo. Opremanje tih društava dodatnim kapitalom pozitivno utječe na kvalitetu momčadi (pribavljanje kvalitetnijih igrača), ulaganjima se poboljšava i infrastruktura što se posebice pokazalo kod podjele kojom je osnovano Bayern dioničko društvo. Pravni oblik društva kapitala, a posebice d.d.-a, daje mogućnost za unutarnji ustroj (organa) društva koji odgovara potrebama suvremenog gospodarstva. Uprava je profesionalizirana, a društvo ima i organ koji nadzire rad uprave (nadzorni odbor) te glavnu skupštinu. Spomenuti pravni oblik detaljno je uređen Zakonom o trgovačkim društvima odnosno njemačkim Zakonom o dionicama što doprinosi pravnoj sigurnosti. Prema odgovarajućim propisima njemačkog prava, klubovi mogu biti ustrojeni u formi udruge, dioničkog društva, društva s ograničenom odgovornošću te komanditnog društva na dionice. S druge strane, naš Zakonodavac nije pravno uredio postupak podjele udruge pa je prema našim propisima dopušteno samo provesti preoblikovanje s preustrojem udruge u sportsko dioničko društvo. Možda bi kod nas trebalo razmotriti mogućnost da se u Zakon o sportu unesu odredbe o podjeli udruge s osnivanjem društva kapitala. Naši sportski klubovi opterećeni su višemilijunskim dugovanjima, glavni sponzori su im trgovačka društva u pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske, a primaju dotacije od jedinica lokalne uprave i samouprave dok, s druge strane, nemaju značajnije prihode od prodaje ulaznica. U SR Njemačkoj situacija je dijametralno suprotna pa su u višim nogometnim ligama te zemlje klubovi koji posluju s gubitkom izuzetak a ne pravilo. Zbog toga bi trebalo razmisliti o uvođenju tog modela kod nas. Zbog gospodarskog stanja u našoj zemlji trebalo bi Zakonom urediti i mogućnost da nogometni klubovi budu ustrojeni u formi sportskog društva s ograničenom odgovornošću iako se taj pravni oblik u SR Njemačkoj rijetko koristi kod postupka podjele udruge s osnivanjem društva (kapitala).

Literatura:

1. Balzer, P., „Die Umwandlung von Vereinen der Fußball-Bundesligen in Kapitalgesellschaften zwischen Gesellschafts-, Vereins- und Verbandsrecht“, *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht (ZIP)* 2001., str. 175. i dalje.

2. Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. I., Dioničko društvo, Organizator, Zagreb, 2010.
3. Barbić, J., *Pravo društava – društva kapitala*, sv. II., 5. Izdanje, Organizator, Zagreb, 2010.
4. Barbić, J., *Pravo društava, Društva osoba*, Organizator, Zagreb, 2002.
5. Bitter, G., *Gesellschaftsrecht*, 2. Auflage, Franz Vahlen Verl., München, 2013.
6. Gorenc, V. et al., *Komentar Zakona o trgovačkim društvima*, RRiF, Zagreb, 2008.
7. Hopt, K., „Aktiengesellschaft im Berufsfußball“, *Betriebs-Berater (BB)* 1991., str. 778. i dalje.
8. Ivkošić, M., „Pravni ustroj nogometnih klubova u Republici Hrvatskoj“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 47, 2/2010, str. 359. i dalje.
9. Ivkošić, M.; Ceronja, P., „Pravni modeli provođenja postupka obveznog preoblikovanja športskog kluba-udruge u športsko dioničko društvo“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 59, 1/2009, str. 125. i dalje.
10. Löbbe, M., „Corporate Groups: Competences of the Shareholders’ Meeting and Minority Protection – the German Federal Court of Justice’s recent Gelatine and Macrotron Cases Redefine the Holz Müller Doctrine“, *5 German Law Journal*, 2004, str. 1057. i dalje.
11. Lorz, R. u: Stopper, M.; Lentze, G., *Handbuch Fußball-Recht*, Berlin, 2012.
12. Murphy, R., „Playing fair in the boardroom – an examination of corporate structures of european football clubs“, *19 Mich. St. U. Coll. L. J. Int’l L.*, 2011., str. 409. i dalje.
14. Punte, J. H., *Die Kapitalgesellschaft als Rechtsform professioneller Fußballclubs im Spannungsfeld von Verbandsautonomie und Europarecht*, Edewecht, 2012.
15. Quart, P. E., „Die „50+1“ Regelung bleibt auf dem Prüfstand“, *SpuRt* 2010., str. 54. i dalje.
16. Schaefer, P., *Die Vereinbarkeit der 50+1-Regel mit dem Europarecht*, Baden-Baden, 2012.
17. Schmidt, K., *Gesellschaftsrecht*, 4. Auflage, C. Heymann, Köln, 2002.
18. Scholz, I., *Umwandlung von Idealvereinen in Kapitalgesellschaften - gesellschafts- und steuerrechtliche Aspekte am Beispiel der Fußball-Bundesliga-Vereine*, Edewecht, 2006.
19. Segna, U., „Bundesligavereine und Börse“, *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht (ZIP)* 1997., str. 1901. i dalje.
20. Wilkesmann, U.; Blutner, D., „Going public: The Organizational Restructuring of German football Clubs“, *Soccer and Society*, Vol. 3, 2 /2002, str. 19. i dalje.
21. Zeuner, M.; Nauen, N., „Der Lizenzligaverein in der Krise – Auswirkungen und Lösungsansätze in sportlicher und wirtschaftlicher Hinsicht“, *Neue Zeitschrift für das Recht der Insolvenz und Sanierung (NZI)* 2009., str. 213. i dalje.

SOME ISSUES RELATED TO THE LEGAL SYSTEM OF FOOTBALL CLUBS IN GERMANY

The Bundesliga, Germany's top professional division, has the unique distinction of being the only major European football league where its teams collectively make a profit. The governing body of German Football, the Deutscher Fußball-Bund, has made certain provisions for governance that has helped lead to such great financial strength. In 1998, the Bundesliga permitted its member clubs to adopt a few different club structures as long as the club controls the new structure (known as the 50+1 Rule). These provisions allow for a number of unique options in structuring a club. Until the late 1990s, the typical Bundesliga club was organized as an eingetragener Verein (e.V.) – the association. The e.V. has legal personhood and provides for restricted legal liability for its members. A number of clubs have moved to the Aktiengesellschaft (AG) structure, the German equivalent of the public limited company, including Bayern Munich, Germany's most successful club. The Bundesliga's reforms also allowed for the club to be constituted in a Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH) provided that the club itself owned a majority of the GmbH - limited liability company. The third corporate form that is permitted in the Bundesliga is the Kommanditgesellschaft auf Aktien (KGaA). The KGaA is a form of partnership that combines a general partner with limited partners. Above mentioned 50+1 rule keeps undesirable investors away since the association holds the majority of votes in the company.

This German model is not directly applicable in Croatia since this legal area is regulated by the Croatian law on Sports which provides rules only for transformation of sports associations into the joint stock companies. In contrast to the German laws, there are no rules which would allow status changes of the associations as if they were companies governed in general by the Companies Act. For Croatian legal system, it would be wise to think about the possibility to legally allow the process of transformation of the associations into the limited liability companies.

Key words: *Association, Transformation, Separation, Transfer of assets, Capital Companies in Sports*